

УДК 37. 032 (045)

Г. О. Васьківська,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
(Інститут педагогіки НАПН України)
vaskivska@mail.ru

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗНАТЬ ПРО ЛЮДИНУ

У статті розглядаються ефективні шляхи підвищення якості сучасної освіти, актуалізується необхідність синтезу природничих та гуманітарних наук, аналізуються концептуальні підходи до формування системи знань про людину. На основі ретельного дослідження педагогічної літератури визначається мета розробки концепції гуманітарно-природничих знань.

Проблемі підвищення якості освіти присвячено велику кількість досліджень, які з різних ракурсів розглядають дану проблему: цілковите оновлення змісту освіти; розробка і впровадження інтенсивних технологій; індивідуалізація та диференціація навчання; удосконалення підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів; збільшення альтернативних закладів освіти тощо.

Формування системи знань про людину зумовлено необхідністю в сучасному глобалізованому світі набуття універсальних знань, які дадуть змогу будь-кому орієнтуватися не лише в обраній професійній діяльності, а і в повсякденному житті. Сьогодення характеризується прискоренням соціальних ритмів, наростанням об'ємів необхідної інформації, інтенсифікації соціальних і професійних контактів між окремими людьми, соціальними групами та професійними співтовариствами. В епоху глобалізації будь-яка соціальна і професійна діяльність стає проміжною. За цієї обставини кожна людина може опинитися в непередбачуваних для неї комунікативних, професійних та соціальних ситуаціях. У свою чергу, освіта орієнтується на широку міждисциплінарну підготовку учнів – формування ефективних механізмів динамічної комунікативної та міжкультурної взаємодії. Засвоєння певної суми знань залишається важливою функцією сучасного навчального процесу. У реалізації цієї функції є низка проблем: прагнення домогтися засвоєння, а то й механічного запам'ятовування учнем інформаційного супроводження базових знань. Це, з одного боку, непомірно розширює обсяг матеріалу, який мусить засвоювати учень, веде до його перевантаження, а з другого – розчиняє базові знання у другорядній інформації, нівелює їх, що негативно позначається на пізнавальній діяльності і розвитку особистості. Для освіти, спрямованої на засвоєння значного об'єму знань, умінь і навиків, характерні інформаційні перевантаження, спричинені швидкими соціокультурними змінами.

Тому метою статті є розкриття ефективних шляхів підвищення якості сучасної освіти, актуалізація необхідності синтезу природничих та гуманітарних наук, аналіз концептуальних підходів до формування системи знань про людину. За останні роки навчальне навантаження у старшій школі помітно зросло, його збільшення поряд з іншими факторами негативно позначається на здоров'ї учнів. Зменшення кількості навчальних годин з деяких предметів при збереженні обсягу навчального матеріалу привело до збільшення домашніх завдань і, відповідно, перевтоми учнів.

Перевантаженість навчальних планів освітніх закладів не дозволяє вчителям варіювати навчання, враховувати індивідуальні особливості учнів. Перехід на обов'язкову 12-літню повну середню школу створює умови для зниження щоденного навчального навантаження шляхом раціонального використання резервів часу, скорочення навчального матеріалу, а також використання технологій, спрямованих на збереження здоров'я учнів і розвиток їхніх пізнавальних інтересів.

Ще одна проблема – неповна відповідність базових знань, відображених у програмах і підручниках, сучасним досягненням науки. Криза освіти була спричинена порушенням трьох основних принципів: принципу індивідуальності, який потребує повернення освіти не до "людини взагалі", а до конкретної особистості, підтримуючи її індивідуальну своєрідність, душевний стан; принципу цілісності, який вказує, що не можна роздроблювати знання тому, що розрізнені вони не мають свого культурного, освітнього, виховного значення; принципу єдності. "Школа, де порушений принцип індивідуальності, не виховує, не формує; де порушений принцип цілісності не впливає, не повідомляє якихось переконань, не дає віри у що-небудь" [1: 92-101]. Адже, якщо учню одночасно повідомляється безліч різноманітних знань, відомостей, то в його душі виникає "морок хаосу, коли відомості є, коли знань багато, і водночас немає із них жодного дорогого, не залишилось і тіні віри у що-небудь, переконання, готовності, потреби" [1: 92-101].

Єдність змісту знань про людину розкривається в несуперечливій, розмаїтій, здатній до розвитку картині світу, що створюється у процесі навчання. Складовими цієї картини світу є прості фундаментальні образи, звичайні для людської свідомості та відомі з раннього дитинства. На сучасному етапі змістова структура загальної освіти не забезпечує повністю фундаментальний характер і профільну спрямованість освіти. Окремі предмети спираються на міжпредметні зв'язки,

© Васьківська Г. О., 2010

але не формують цілісної уяви про сенс знань, що отримують учні. Розмаїтість переліку дидактичних одиниць змісту освіти нівелюється відсутністю єдиного змістового стержня. Історія та суспільствознавство, література та мови, географія, фізика та біологія не формують цілісного освітнього поля, яке не забезпечує реалізацію людиною її життєвих потреб і запитів.

Система освіти має низку пріоритетних показників, значну кількість розроблених методик і програм, що заслуговують уваги педагогічної громадськості. Однак потреби сьогодення висувують до освіти все нові вимоги, пов'язані з актуалізацією цінності знань про саму людину. Основні проблеми освіти – орієнтація на професійну підготовку та застарілі уявлення про гармонійний розвиток людини, а не на її цілеспрямовану всебічну підготовку до майбутнього життя.

Учня не вчать, як формувати життєві цілі (особисте життя, оточення, робота, розвиток, відчуття щастя) і яким чином їх можна здійснити. Взаємозалежність і взаємообумовленість знань про людину (правових, економічних, етичних, природничих тощо) буде виглядати так: знання через систему освіти формують людей (їхні здібності); люди, за своїми здібностями, встановлюють і реалізують у суспільстві систему взаємин; система взаємин (організація життя суспільства) сприяє створенню блага.

У контексті зазначеного, знання – первинні, саме вони здебільшого визначають процеси, що відбуваються в суспільстві, а система середньої та вищої освіти є основними носіями знань у суспільстві. Через недостатнє усвідомлення цих положень виникають основні проблеми взаємозв'язку освіти та суспільства – недооцінка можливостей використання освіти щодо розвитку суспільства, вирішення глобальних проблем, відсутність визнаних, чітко визначених вимог щодо формування людини як особистості.

Дослідження з різних галузей наук сучасного соціально-економічного стану суспільства показують, що інтеграція наук у різні сфери діяльності людини передбачає радикальні систематичні поновлення людських знань, постійне співвідношення діяльності людей з екологічними принципами, підхід до людини як до активної, думаючої і діяльнісної особистості; постійний розвиток людини як суб'єкта діяльності протягом усього життя; розвиток гуманістичного стилю мислення, орієнтації на соціальні, екологічні аспекти діяльності; спрямування стратегії навчання не лише на пізнання, але і на перетворення світу, на синтез знань, пошук їх взаємозв'язків. Водночас помітні успіхи філософської науки у формуванні теорії цілісної людини. "Філософія наділила науки про людину, які від неї відокремлювалися, першозагальним смисловим змістом; і поки цей зміст існував, гуманістично орієнтовані науки розвивалися, давали певні плоди і результати. Але тільки-но смислова енергія вихідних світоглядних проектів вичерпувалася, розвиток гуманістичних інтенцій під тиском раціоналізму і об'єктивізму перетворювався на спеціалізовані роздроблення, а предметні організми руйнувалися" [2: 15].

Для реалізації концепції гуманітарно-природничих знань як провідного психолого-педагогічного підходу обраний діяльнісно-особистісний підхід, який орієнтований на засоби формування системи знань про людину, засоби мислення, діяльності і творчих здібностей учнів старшої школи. Необхідні умови його реалізації: розмаїтість видів діяльності учнів, можливість альтернативних підходів і різні варіанти засобів вирішення проблем; фундаменталізація освіти на основі засвоєння учнями старших класів широких теоретичних узагальнень, виділення у змісті освіти основних узагальнених видів діяльності, загальних типових завдань і використання конкретних ситуацій як засіб їх засвоєння.

Значення гуманітарно-природничих знань обумовлюється тим, що разом із засвоєнням основ гуманітарних та природничих знань про людину повинен бути представлений діяльнісний підхід щодо пізнання наукової картини світу, пов'язаний із синтезом різних об'єктів природи, суспільства. У сучасних умовах діяльнісний підхід у формуванні знань про людину в учнів старшої школи здійснюється через систему "наука – знання про людину", тобто в процесі пізнавальної діяльності засобом діяльнісно-особистісного підходу. Гуманітарно-природнича освіта в умовах глобалізації суспільства розглядається як процес і результат формування системи знань про людину в учнів старшої школи.

Аналіз педагогічних можливостей з урахуванням ресурсу навчального часу дав змогу так визначити мету розробки концепції гуманітарно-природничих знань:

- сприяти вихованню самодостатньої особистості, створенню умов для її реалізації;
- формувати узагальнені знання старшокласників про людину, відносини людини до природи, себе, інших людей, суспільства, держави, а також знання норм, що регулюють ці відносини;
- формувати елементи нової гуманітарної культури;
- виховувати людину-громадянина, інтегровану в сучасне суспільство, яка поважає права і свободи особи, зорієнтованої на розвиток громадянського суспільства і правової держави;

– розвивати вміння застосовувати отримані знання для самостійної орієнтації в суспільному житті для вирішення пізнавальних і практичних завдань.

Загалом, формування системи знань про людину представлено в освіті у таких формах, як: шкільні курси правознавства, громадянознавства, українознавства, історії, географії, анатомії, літератури та в розроблених на релігійній або філософській основі світоглядних курсах. Однак змістовий аналіз цих курсів свідчить про те, що представлені знання про людину мають здебільшого епізодичний чи однозначний характер, які не сприяють виробленню в учнів цілісного уявлення про людину як складноорганізовану систему, оскільки виконують інші освітні функції і слугують лише своєрідним емпіричним базисом для вироблення на їх основі теоретичної моделі суспільства в цілому і людини зокрема.

Підручники і навчальні посібники, створені різними авторами або авторськими колективами, нерідко відрізняються не лише за обсягом, але й глибиною розкриття тих чи інших питань, вміщують різні теоретичні концепції, в науковій цінності та практичній значущості яких старшокласникам важко розібратися самостійно без порівняння з концепціями інших авторів.

Проблема змісту освіти не вирішена через важливі причини. По-перше, зміст освіти обумовлений рівнем соціально-економічного розвитку суспільства і зміною соціальних умов, закономірно це викликає зміну вимог до нього; по-друге, досліджувана проблема – багатоаспектна і вимагає комплексного дослідження, об'єднання зусиль філософів, психологів, соціологів, дидактів, методистів. Вихідною позицією для комплексних досліджень є те, що зміст освіти розглядається як педагогічна модель соціального замовлення, специфічний досвід зв'язку між пізнанням і практикою.

За визначенням багатьох дослідників зміст освіти розглядається як система наукових знань, умінь і навичок, у процесі оволодіння якими в учнів формується науковий світогляд, розвиваються мислення і здібності. У цьому контексті, особливого значення набуває теоретична підготовка учнів старшої школи, що передбачає засвоєння ними фундаментальних знань і формування готовності до їх практичного застосування. Це стає можливим за умови, якщо знання відрізняються функціональною повнотою, яка властива лише системі.

В якості основних завдань концепції гуманітарно-природничих знань, які повинні вирішуватися в рамках формування системи знань про людину, можна виділити: визначення основних напрямів міждисциплінарної інтеграції предметів гуманітарно-природничого циклу; формування цілісної картини світу на основі взаємозв'язку гуманітарних і природничих наук; створення моделі системи знань про людину; виявлення та опис фундаментальних дидактичних одиниць змісту гуманітарно-природничої освіти; змістова та методична розробка окремих дидактичних одиниць змісту гуманітарно-природничої освіти; створення методик формування системи знань про людину на основі предметів гуманітарно-природничого циклу; створення єдиної методики оцінювання ефективності природничо-гуманітарного знання; розвиток системного мислення учнів, зорієнтованого на синтез різних знань, інтеграцію підходів, багатофакторне, міждисциплінарне усвідомлення проблем у контексті суспільних, екологічних, загальнолюдських аспектів; виховання здібності критичного сприйняття, всебічної оцінки різних явищ з урахуванням їх соціальних, економічних, екологічних та інших характеристик; виховання ініціативної, творчої особистості щодо вирішення різноманітних практичних та духовних проблем. Актуальність постановки таких завдань зумовлена аналізом тенденцій розвитку системи освіти розвинутих зарубіжних країн.

Зміст гуманітарно-природничих знань визначається врахуванням проблеми формування системи знань про людину в учнів старшої школи. Єдність цього змісту – у здатній до розвитку науковій картині світу, що формується у процесі навчання. Ця картина створюється на системі простих і водночас фундаментальних образів, звичайних для людської свідомості і відомих з раннього дитинства. Структура загальної освіти, що існує дотепер, не забезпечує достатньо фундаментальний характер і практико-орієнтований напрям освіти. У змісті освіти багатьох предметів досить активно використовуються міжпредметні зв'язки, але вони не формують цілісної уяви про сутність знань, що культивуються: "Багатство переліку дидактичних одиниць змісту освіти нівелюється відсутністю єдиного змістового стержня" [3: 13].

Сучасний соціально-економічний стан будь-якої розвинутої країни вимагає комплексного системного стилю мислення, що орієнтується на цілісне сприйняття об'єктів з урахуванням всіх ракурсів, аспектів та діяльності (соціальної, екологічної, економічної, технологічної тощо), на пошук взаємозв'язків різних знань і підходів. Основу системного стилю мислення складають фундаментальні ідеї, принципи, уявлення, погляди на наукову картину світу, роль людини у її формуванні і перетворенні. Базові образи наукової картини світу, їх формування повинні скласти підґрунтя інваріативного компоненту змісту знань про людину.

Формування системи знань про людину на основі гуманітарних та природничих знань у варіативній частині змісту освіти має значні можливості не лише для системного засвоєння знань про

людину, а і відповідно до Концепції профільного навчання у старшій школі, до більш свідомого вибору майбутньої діяльності. Вирішення завдань формування системи знань про людину вимагає забезпечення єдності задуму, ідеї і діяльнісного підходу самими учнями; здійснення проблемного підходу до змісту гуманітарно-природничих знань, їх побудова на діяльнісному підході, виконання міждисциплінарних проблем, проєктів; розширення традиційних уявлень про гуманітарні та природничі знання за рахунок включення у їх зміст особистісного, екологічного, світоглядного, соціального та інших аспектів наукової діяльності; створення навчального середовища, яке буде відповідати запитам особистості стосовно навчання. Враховуючи психологічні фактори, концепція може бути ефективно реалізована на етапі старшого підліткового віку. Учні молодшого віку не спроможні узагальнити проблему в цілому, з урахуванням всіх її аспектів, факторів одночасно.

Запити і потреби особистості формуються за допомогою образів внутрішнього і зовнішнього світів. До образів внутрішнього світу відносяться стійкі уявлення про себе, свою родину, дім, друзів тощо. Ці образи формуються на побутовому рівні, але постійно потребують змістової освітньої підтримки. Образи зовнішнього світу зорієнтовані на створення широкого освітнього кругозору особистості. Баланс образів, що формуються, ґрунтується на контекстному співвідношенні та взаємодії знань і вмінь і закладаються у зміст освіти. Наприклад, літературний твір, який є важливим для розуміння законів права, може включатися як дидактична одиниця в розділ правознавства; дидактична одиниця з розділу географії може включатися до розділу іноземної мови тощо. Така інтеграція знань звичайно призведе до деяких повторів, але це лише спричинить ефективне засвоєння системи знань. Водночас, кількість дидактичних одиниць може бути значно зменшена, не зашкоджуючи загальноосвітнім цілям. Суспільство і держава загалом зацікавлені в освіті, що максимально орієнтована на суспільні потреби. Це і має бути основою створення образної мережі змістової структури освіти взагалі. Водночас головним завданням буде видалення непотрібних образних вузлів або навпаки, їх прирощення.

Для отримання позитивного результату необхідно сформувавши освітню метастратегію, систему базових методологічних підходів, що забезпечать кількісні та якісні параметри змісту середньої та вищої освіти. Така метастратегія можлива як образна метастратегія, що забезпечить перехід від предметно-інформаційних до інтегрованих знань, від споглядання до активної діяльності, від гносеологічного до особистісного пізнання.

У контексті заявленої проблеми постає необхідність побудови загального базового змістового тезаурусу, що вміщує найважливіші образи. Водночас можливе створення додаткового змістового тезаурусу, що об'єднає образи, які є важливими у концептуальному відношенні для двох-трьох предметів. Поєднання змістових тезаурусів дозволить розробити загальне образне поле для основних освітніх предметів, виявити провідні змістові конфігурації, а головне дозволить сформувавши зміст освіти, максимально задовольнить особистість, суспільство і державу. Загальне образне поле утвориться за умови: формування глибоких уявлень про деяку кількість базових образів; засвоєння понять і навичок пов'язаних з кожним із базових образів.

Сприйняття базових образів проходить через усі гуманітарні та природничі предмети, що формують систему знань про людину. У подальшому можливе поглиблене вивчення окремих предметів, але сформована система слугуватиме фундаментом для цього. Зокрема, можливе створення на основі мережі базових образів системи знань про людину моделей профільної освіти. Залежно від спеціалізації певної моделі, повинні бути відібрані найбільш актуальні образи, які піддадуться методичній обробці на основі профільних, базових і курсів за вибором.

Світ, як і кожна його частинка, нескінченний і невичерпний у своїх властивостях, процесах, зв'язках і стосунках, у своєму розвитку і змінах. Водночас, людина здатна пізнати світ лише в певних для кожного історичного етапу межах людського пізнання, яке постійно рухається вперед.

Суперечність між нескінченністю предмета пізнання (світом) і обмеженістю самого пізнання (соціального досвіду) вирішується в процесі поступального руху пізнання до істини. Це є суперечність за об'ємом. Проте, відображення предмета не співпадає з самим предметом не лише за об'ємом, але й за способом його утворення. Філософи зазначають, що коли людина своєю свідомістю відображає незалежно від неї існуючий предмет, не означає, що свідомість просто і безпосередньо ніби дзеркало, відтворює це відображення. По-перше, образи дійсності, що виникли спочатку у свідомості людини, мають багато привнесеного самим суб'єктом, що не притаманно об'єкту. По-друге, і це більш важливо, закономірності і сама послідовність розкриття однієї, більш повної відносної істини за іншою, не відповідає в загальному вигляді поступовості виникнення відповідних їм ступенів у розвитку самого об'єкта, а обумовлена двома взаємопов'язаними обставинами: об'єктивною природою предмета вивчення, його існуючою структурою, з одного боку, і своєрідністю самого процесу, його внутрішньої специфіки – з іншого. Тому пізнання людиною цієї структури, не копіює того шляху, яким сама ця структура виникла у процесі розвитку даного об'єкта. Отже, існує

невідповідність між тим, що дано людині об'єктивно в якості предмета вивчення і тим, яким чином у неї створюється суб'єктивний образ об'єктивного світу [4].

Єдність гуманітарних і природничих знань може реалізовуватись через формування системи знань про людину. Основою такої системи є у загальному вигляді системна цілісність науково-предметного розподілу за трьома аспектами: як системи "наука-знання про людину" – фундаментальні дослідження; як системи "наука-виробництво" – прикладні дослідження; "наука-світогляд".

Практична реалізація зазначених вище підходів вимагає істотного поєднання наукового, практичного, світоглядного підґрунтя у загальноосвітніх предметах. Інваріативний, базовий компонент їх змісту повинен сприяти формуванню в учнів уявлення про сучасну наукову картину світу; у варіативній частині змісту освіти повинно бути забезпечене активне, творче знайомство учнів з прикладними аспектами фундаментальних знань, які формуються враховуючи запити учнів, профілі навчання у школі, участь учнів у творчих пошуках практичної реалізації наукових знань (як засобів практичної діяльності людини), моделювання різних варіантів їх застосування тощо.

Наступним етапом реалізації концепції є відбір змісту освіти щодо формування системи знань про людину в учнів старшої школи. Зміст освіти, як відомо, реалізується через навчальний предмет, який, у свою чергу, є еквівалентом відповідної науки. Будь-яка наука має логічну структуру, що складається із взаємопов'язаних компонентів, таких як:

- основи науки – положення, які визначають статус відповідної системи знань і визначають специфіку певної науки;
- теорії – основні думки про сутність різних явищ, їх специфіку і розвиток;
- закони і закономірності – причинно-наслідкові зв'язки між характерними явищами і фактами даної науки;
- категорії, поняття, терміни – специфічний мовленнєвий і змістовий вираз певних явищ;
- принципи, правила, постулати – нормативні функції даної науки, її роз'яснення для розуміння явищ, фактів і відповідних видів діяльності щодо їх пізнання і використання;
- методи – використовуються даною наукою для отримання нових фактів, їх теоретичного обґрунтування;
- ідеї і гіпотези не зовсім доведені в науці положення, але вони визначають тенденції розвитку даної науки;
- факти – емпіричний базис науки, який передбачає експериментально-дослідну перевірку і фіксує відкриття в даній науці.

Навчальні предмети відповідно до відображених у них науках також мають свою логічну структуру, свої дидактичні і методичні основи, теорії, закони, закономірності, категорії, принципи, правила, поняття, терміни, факти. Найбільш змінним компонентом наукового знання є факти, які через свою масивність і призводять до перевантаження змісту освіти, а головне до перевантаження інколи зайвою інформацією – учнів, що унеможливує ефективне засвоєння навчального матеріалу.

Такі складові науки як її основи, теорії, закони, категорійний апарат – стабільніші. Включення в навчальний предмет і засвоєння цих складових сприятиме ущільненню навчального матеріалу, який орієнтуватиметься не лише на запам'ятовування, а, перш за все, на усвідомлення та пізнання сутності явищ, що вивчаються.

Необхідною умовою такого важливого тезису "навчити – вчитися" є співпраця всіх учителів-предметників, які мають вирізнити у своїх предметах ті чи інші компоненти наукового пізнання, розробити цикл інтегрованих уроків, які сприятимуть розвитку пізнавальних інтересів учнів, спонукатимуть до усвідомленого засвоєння знань про людину і суспільство з різних навчальних предметів: географії, історії, біології, економіки, літератури, мистецтва.

Для формування системи знань про людину, як більш значущого і масивного аспекту соціального досвіду, найважливішу роль відіграє не просте запам'ятовування навчального матеріалу, а його розуміння. Звичайно перевірити ефективність засвоєння навчального матеріалу на рівні розуміння складніше, ніж на рівні запам'ятовування. Необхідно переказати зміст певних фактів, законів, ідей, теорій тощо за "вдумливим відтворенням".

Засвоєння навчального матеріалу на рівні розуміння сприяє вмілому використанню набутих знань для ефективної творчої діяльності учнів старшої школи, які мають володіти:

- асоціативністю мислення – вмінням самостійного переносу знань у нову ситуацію;
- аналітичністю мислення – баченням структури складного об'єкта;
- комбінаторною здібністю – вмінням комбінувати раніше відомі способи вирішення проблеми новим способом;
- цікавістю, допитливістю – прагненням пояснити незрозумілі явища;
- критичністю мислення – вмінням відстоювати свою позицію;

- системністю мислення – всебічним розглядом тих чи інших об'єктів і явищ;
- евристичністю мислення – розвинутою інтуїцією, інсайтом тощо [5: 413-414].

Таким чином, для формування системи знань про людину є необхідним створення невеличких інтенсивних курсів для учнів старшої школи. Такі курси мають дати узагальнення поняття єдності наук, а отже єдності знань, що сприятиме ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Розанов В. В. Сумерки просвещения. – М. : Педагогика, 1990. – 624 с.
2. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремінь. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 520 с.
3. Замятин Д. Н., Замятина Н. Ю. Концептуальные основы современного социально-гуманитарного образования // Профильная школа. – 2005. – № 1. – С. 13.
4. Кедров Б. М. Проблемы логики и методологии науки. – М. : Наука, 1990. – 352 с.
5. Гершунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика: Учебное пособие / Б. С. Гершунский. – М. : Флинта: Наука, 2003. – 768 с.

Матеріал надійшов до редакції 26.03. 2010 р.

Васьковская Г. О. Концептуальные подходы к формированию системы знаний о человеке.

В статье рассматриваются эффективные способы повышения качества современного образования, обосновывается необходимость синтеза естественнонаучных и гуманитарных наук, анализируются концептуальные подходы к формированию системы знаний о человеке. Основываясь на исследованиях педагогической литературы определена цель разработки концепции гуманитарно-естественных знаний.

Vaskivska H. O. Conceptual Approaches to the Formation of the System of Knowledge about Man.

The article reveals effective approaches to rise the quality of modern education. The necessity of synthesis of natural and humanitarian sciences is grounded; also the conceptual access to the formation of the system of knowledge about man is analyzed. On the basis of pedagogical literature the aim of natural and humanitarian knowledge development is defined.